

Alte Drucke

**Rerum praeclare || GESTARVM, INTRA, ET EX-||TRA MOENIA
MVNITISSIMAE CI-||uitatis Viennensis, pedestri & equestri ||
proelio, terra & aqua, elapso ...**

Wien, 1561

VD16 ZV 27208

Serenissimo, Potentissimoque PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO MAXIMILIANO
REGI BOHAEMIAE, &c. ARCHIDVGI Austriae, Duci Burgundiae, ac superioris &
inferioris Silensiae, Marchioni Moraviae, Comiti Tyrolis ...

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149595

Serenissimo, Potentissimoq;

PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO MA-
XIMILIANO REGI BOHÆMIÆ, &c. ARCHIDVGI
Austriæ, Duci Burgundiæ, ac superioris & inferioris Silesiæ,
Marchioni Moraviæ, Comiti Tyrolis &c.
Domino suo clementissimo.

IOANNES A FRANCOLIN FORIS VICTORIAM,
domi felicem rerum successum, cum humili officio-
rum suorum commendatione precatur.

Vanquàm multis ab hinc annis varia Martiali-
um ludorum genera, magno apparatu vbiuis
gentium fuerint celebrata, potentissime Rex: ta-
men si quod res est fateri velimus, vix vlla post
hominum memoriã (absit inuidia dicto) tantò
applausu, fauore, & acclamatione, à quouis sunt edita, atq; ea,
quæ Regia Tua Maiestas, interiectis aliquot mensibus, obsequen-
do inuictissimo Roma: Imp. Tuxæ Regiæ Maiestatis parenti
dulcissimo, in gratiam atq; optatissimum, Illustrissimi Principis,
Domini Alberti Comitis palatini Rheni, Ducis Bauariæ &c. so-
rorumq; charissimarum aduentum, hîc Viennæ, instructis acie-
bus, prælio non solum pedestri & equestri, imò & nauali, summa
cum spectantium admiratione, oblectationeq; exhibuit. Ac cum
id genus spectacula sint, quæ posteritatem ad virtutem & glori-
am amplectendam (pro qua maiores nostri sæpè sanguinem pro-
fuderunt) summoperè cohortentur & excitent, ac illorum vesti-
gijs nos insistere iubeant, simulq; ostendant eos in armis exerci-
tatissimos fuisse, quod multorum grauisssimorum autorum testi-
monio probari potest: mihi visum fuit, eos ipsos, sub Tuxæ Re-
giæ Maiestatis auspicijs in publicum emittere: cum nihil magis
sit Regium, quàm non solum curare, vt subditi legibus regantur,
verum etiam providere, vt in armis quoq; studiose exercitentur,
fatendum enim est, tantum arma præferenda literis, quantum
facta dictis præstant. Et quamuis sperabam indies prodituros, qui
hos inclytos Principum virorum ludos prælo essent commissuri:

§ ij

tamen

tamen cum aliquandiu expectassem, & præter opinionem nemo se offerret, qui rem eandem tentaret, pro officij mei ratione, & inculto ingenio temporisq; angustia, tandem negotium aggressus sum, à quo certè (vt liberè dicam quod sentio) sæpius me difficultas suscepti operis deterruit, & occasionem ab instituto desistendi tam ardua præbebat materia. Verū cum in altum imprudenter ingressus, maria vndiq; & vndiq; cœlum inspicerem, audaciā meā inculcavi, qui repugnante Minerua oram soluissem: durandum tamen erat quando coeperam, par animo potius, quàm viribus. Deinceps omnibus pensitatis sic mecum cogitabam. Quid res ne hæc memorabiles ita concident & interibunt? Ita ne obliuione hominum clarissimi hi triumphi, ac taciturnitate regentur? Cogitanti mihi persæpè talia de viris omnibus, numeris in omni doctrinarum genere absolutissimis sic mecum animo proponebam, illum qui multarum rerum scientia excelleret, has res sibi describendas sumere debere potius, quam qui pertenui ingenio præditus, vix primoribus labris eloquentiæ studia degustarit, nec neruos insuper ac artus habeat, quibus sumptus in edendis hisce libris sustinere possit. Verum re ipsa comperimus, indies id euenire, quod prouerbij loco dici solet (præpostero quodam & inuerso naturæ ordine) qui plurimum potest non vult, & qui vult non potest, ac rarò conueniunt, nec sæpe in eundem hominem cadunt, velle & posse, nam quodammodo inter se differre videntur, vt & pulchritudo ac probitas. Sed hic dicet aliquis, quorsum hæc? Verum enimvero hæc eo à me referuntur, vt hac tempestate ostendam Imperialem tuamq; Regiam aulam, omni doctrina & virtute, post hominum memoriam ornatissimos viros alere: nihilominus nonnulli sua scientia delectati, sibi omnia seruant, aliorumq; felicitati inuidentes, nihil cum alijs communicant, hi non inscitè præsidarijs militibus conferri poterunt, quibus hæc vna incumbit cura, vt arma parietibus appensa nitida, tersa, & expolita pro domuum ornamentis potius habeant, quàm vt ijs in principum causa contra hostium vim ac impetum vtantur. Quocirca sanæ mentis nemo mihi in malam partem interpretabitur, si hæc spectacula, publica hoc nostro tempore exhibita, absq; vlllo fūco, verè, nudè, simpliciterq; (est enim simplex veritatis oratio) descripsero, quæ non solum ego, verumetiam innumeri videre. Equidem malo rei veritate aliquem offendere potius, quàm

quàm falsa pro veris obtrudere, nihilq; moror, si fortassè aliqui ingenium & peritiam scriptori potius, quàm fidem & diligentiam defuisse dixerint. Quandoquidem verò (vt Rex Candaules apud Herodotum loquitur) certiores mortalibus testes sunt oculi quàm aures, & si Plauto qui Musas loquendo imitabatur adhibenda est fides, plus valet oculatus testis vnus, quàm auriti decem. Idcirco omnem diligentiam adhibui, vt quàm fieri potuit ad viuum exprimeretur in hoc meo opusculo imagines, eorumq; locorum genuinus situs, in quibus expletam perfectamq; formam (pictura namq; non minus oculi, quàm aures cantibus tenentur) eorum quæ ibi acta sunt haberes: Verissimum enim est, hac de re Horatij Lyricorum principis carmen.

Segnius irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus.

Cæterum clementissime Rex, etsi imprimis valdè metuebam T. R. Maieitati hoc meum opusculum dedicare, verebar enim, ne ardua ob Christianam Rempub. suscepta negocia impedirem: nihilominus tamen duæ sunt potissimum causæ, quæ scriptores ad edenda opera adhortari solent, quæ & mihi animum addidere, vt liberius Tuæ Reg. Maieitati hos meos labores deuouerem. Porro prima horum causarum est, Tuæ Reg. Maie: summus erga literatos fauor, quem & mihi præstare, vt & multis alijs poterit, cui certè maximè innitor ad imitationem ac exemplar eorum me componens, qui non leui de causa semper in more habuerunt, Principibus viris sua scripta dedicare, & existimo certe tales proximum locum apud Deum immortalem occupare, qui bona ingenia sua liberalitate promouent, quo res memoratu dignas ad posteros transmittant. Altera in promptu est causa talis, quòd excelsus animus valdè lectionum harum rerum delectatur. Adde quod constans inter omnes semper fuit opinio, vt in mortalium coetu neminem multarum rerum scientia æquè pollere conueniat, atq; Principem, cuius prudentia populus regitur, à quo veluti perenni fonte sapientiæ omnium virtutum decora, cum summa ingenij consilij atq; eloquentiæ laude coniuncta promanabunt.

§ iij Cæterum

Cæterū vt nostræ sententiæ fidem astruamus, post Deū immortalē Principes bona ingenia fouere debere, & si de hoc quantū ego iudicare possum, nemo sanè mentis est, qui dubitet: tamē nō alienū erit à proposito adducere in testimoniū ea tēpora in quibus doctorum virorū fautores floruerint, de quibus in hanc sententiam præclarus Poeta cecinit.

Sint Mecœnates non deerunt Flacce Marones
Virgiliumq; tibi vel tua rura dabunt.

Nolo hīc proluxius recensere promptissimū illū munificū ergā homines literatos animū Dionisij, Alexandri, Ptolomei & aliorū Regū. Quid verò de Platone, & Aristotele, ac infinitis alijs præclarissimis ingenijs actū fuisset, nisi studiorū suorū patronos habuissent? Verū ne ijs immorer, quæ nostrorū temporū memoriam fugiunt, & hodierno die suus literis habetur honos, viuūtq; quā plurimi locupletissimi testes, propensissimi ergā literarū cultores animi. Ne verò longē exempla petantur, inuictissimus Imperator Ferdinandus, T. R. Maie: longē charissimus parens, inter hos principē locū obtinet, qui tot excellentissima ingenia, in omni studio, rū genere ac linguarum varietate alit & sustentat, vt etiam humanum ingeniū impar videri possit, si exiguum eorū numerū referre velit. Id vnū certē absq; mendacij & adulationis suspitione asfirmare possum, tres illas mundi partes, ei hoc nomine plurimum debere, præcipuē verò Europā, quod provehendis bonis ingenijs, ac doctorum virorum conatibus singulari Dei prouidentia, natus esse videatur. Nec hoc itidē silentio transigā, quod vel me tacente res ipsa loquitur, T. R. Maie: nō minorem fauorem, in hoc T. R. Maie: Regni primordio præstare, quod inter ceteras & animi & corporis virtutes, quas hæreditario quodā iure à parente Imperatore gloriosissimo possidet, & hæc non in minimis ponenda est, T. R. Maie: in maximis illis & vrgentibus Reip. Christ. negocijs, in nūllā rem maiore cura incumbere, quā vt præclara ingenia vndiq; ad se traducat, & quā liberallissimē foueat, quorum cōsilio antē omnia, ad diuini numinis laudem vteris, deinde ad incrementum sui nominis, & populi concediti solatium, non ignara hos veros esse thesauros, has inquam esse verē Regias gazas, viros doctos alere & sustentare. Quid enim quæso arma foris prosunt? ni ad ea administranda domi bonum accedat cōsiliū. Verum quia non est mei propositi, hoc loco insignes T. R. Maie: statis laudes recensere, quas

quas vix Homeri, Demosthenes, aut Cicerones pro dignitate ex-
 ornarent. Nunc his omisis, quæ nihil ad rem faciunt, ad insti-
 tutum deuenio, quod vnicum mihi est, T. R. Maiestati has pri-
 mitias mei ingenij offerre & consecrare, quod etsi nondum ad
 maturitatem peruenerint, tamen T. R. Maiestatis munificentia
 ita sustentatur, vt hos clarissimos Martiales ludos ab obliuione
 vindicare non dubitarit, T. Reg. Maiestatem interim qua debeo
 reuerentia demissæ obsecrans, vt ea ipsa delectum ac rationem in
 his principijs, & veluti rudimentis latinæ meæ linguæ (in qua vt
 ingenue fatear, non sum vsq; adeo exercitatus) habere velit, ac
 pro sua ingenita clementia meam excusationem accipere, simulq;
 secum æstimare, illum proximè ad Deum immortalem inter
 mortales accedere, qui his nostris exulceratissimis temporibus,
 suis scriptis in varias reprehensiones audaculorum non incurrat.
 Quod si Deus Optimus Maximus, qui solus perfectus est, omni-
 bus placere non potest, certè vix homo emereri ab alijs hunc fa-
 uorem poterit, vt omnia quæ scribit, ab omnibus simul appro-
 bentur. Has ob causas Potentissime Rex, nolui hoc meum
 opusculum in publicum emittere, ni prius à Tua Regia Maiestate
 perlustratum, tuaq; doctissima lima esset ad amussim expolitū,
 cui verò aptius hæc historiz Martialium ludorum dedicari possint
 non video, quàm T. Reg. Maiestati, quæ veluti scopus est, ad
 quem bellici labores omnes dirigi meritò debeant. Nec hoc me-
 um opusculum (vt quod res est, liberè dicam) in publicum pro-
 dire audebar ob metum, quem illi rigidi quidam Aristarchi in-
 ieceant, qui summum bonum in alienis scriptis carpendis po-
 nunt: Sed illi intrà suas latebras facilè se continebunt, vbi fron-
 tem mei libelli, & splendorem nominis T. Reg. Maiestatis illis
 oculos perstringentem inspexerint. Nam tum facile coacti ora,
 quæ non nisi ad maledicendum asuefecere, comprimunt. Postre-
 mò, vt finem dicendi faciam, Deum immortalem, opi-
 ficem, ac omnium rerum parentem obtestor
 sedulè, vt diu T. R. Maie: nobis incolu-
 mem ad sui nominis gloriam, &
 Christianæ Reipublicæ digni-
 tatem conseruet.

A M E N.

Dextra manus lapidem, manus altera sustinet alas
 Ut me pluma leuat, sic graue mergit onus
 Ingenio poteram superas volitare per arces,
 Me nisi paupertas inuida deprimeret.

A M E N